

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษากับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

The Relationship between Servant Leadership of the School Administrators and Professional Learning

Community Under Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office

ปานะพันธ์ อินทร์อ่ำ¹ รองศาสตราจารย์ ดร.อรสา จรุงธรรม² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์³

Panaphan Inam¹ Assoc. Prof. Dr.Orasa Charoontham² Assistant Professor Dr.Chanchai Wongsirasawat³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำใ้บริการและชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษากับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ยามาเน่ สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.966 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า:

1. ภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษากับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. ภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง กับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.79 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

¹ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Master Of Education Program in Educational Administration Graduate School Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage Pathum Thani

^{2,3}อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรครุศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

^{2,3} Course teacher in Master of Education Program in Educational Administration and Doctor of Education Program in Educational

Administration Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage Pathum Thani

*ผู้ติดต่อ, อีเมล: ปานะพันธ์ อินทร์อ่ำ, panaphan.in@obec.moe.go.th

รับเมื่อ 12 มกราคม 2566 แก้ไข 13 มีนาคม 2566 ตอปรับ 15 มีนาคม 2566

ABSTRACT

This research aims were to 1) study the servant leadership of the school administrators under the Office of Education Service in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province 2) study the relationship between the servant leadership of school administrators and the professional learning community of school under the Office of Education Service in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The sample groups used 400 teachers in School under the office of education Service in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province determined the sampling using the Yamane formula, sampling using Multi-stage Sampling. Used to collect information. The questionnaire was 5 levels estimation scale with confidence equal to 0.966. The statistics used in the research were mean, standard deviation, and correlation coefficients of Pearson.

The results showed that

1. The level of servant leadership of school administrator and professional learning community of school under the Office of Education Service in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province as a whole was at the most level.
2. The relationship between the servant leadership of school administrator and professional learning community of school significant positive correlations at 0.01.

Keywords: The Service Leadership of Administrator, The Professional Learning Community

ภูมิหลัง

จะเห็นว่าความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรม 4.0 การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน รวมทั้งผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพ ของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐาน การจัดการศึกษาในทุกระดับ จุดอ่อนของระบบการศึกษา และการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ยังมีความเหลื่อมล้ำ ในด้านโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึง ความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทย ส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบบต่อระบบ การศึกษา ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทาย ดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูป การศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลัก ของการขับเคลื่อนประเทศ (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2560, หน้า 10)

ผู้นำองค์กรจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการทำงานของบุคลากรหรือผู้ใต้บังคับบัญชา และต่อผลงาน โดยรวมทั้งหมดขององค์กร ทั้งนี้เพราะผู้นำหรือผู้บริหารนั้นเป็นผู้ควบคุมดูแล และมีอิทธิพลต่อการดำเนินงาน (กรกช วัฒนวิริยะ, 2550, หน้า 18) การทำให้สมาชิกในองค์กรเกิดความศรัทธา ให้การยอมรับ สร้างความพอใจให้เกิด ขึ้นกับเพื่อนร่วมงาน ทำให้เพื่อนร่วมงานพร้อมที่จะปฏิบัติกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร (ศักดิ์ ชูกลาง, 2552, หน้า 69) ในปัจจุบันการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องเปลี่ยนจากผู้นำที่ คำนึงถึงผลประโยชน์ ส่วนตน เป็นผู้นำที่คำนึงถึงผู้อื่น (Blanchard, 2006) ลักษณะของภาวะผู้นำที่เหมาะสมจึงควรมีลักษณะ การอำนวยความสะดวก การควบคุมร่วมกัน ทำตัวเสมือนผู้ให้บริการ เพื่อให้ทุกคนสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ซึ่งเป็นหลักการของภาวะ

ผู้นำฝ่ายบริการ ภาวะผู้นำเช่นนี้จึงมีความ สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น ในโลกยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ ปฏิบัติตามแนวคิดของภาวะผู้นำฝ่ายบริการจะมองข้ามหรือไม่สนใจการแข่งขัน แต่จะใช้แบบแผน หรือวิธีการ ตัดสินใจของกลุ่ม โดยให้ความสำคัญหรือรับรู้ถึงคุณค่าของผู้ร่วมงาน ใส่ใจในการพัฒนา ศักยภาพของ ผู้ร่วมงาน (Livovich, 1999, p. 23) ซึ่งผลที่ตามมาจะทำให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำฝ่ายบริการของ ผู้บริหาร สถานศึกษา และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เพื่อที่จะได้เสนอผลการวิจัยไว้เป็นแนวทางในการพัฒนา ภาวะผู้นำฝ่ายบริการของผู้บริหารสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพ และนำไปสู่การแก้ปัญหา พัฒนา และปรับปรุง ด้านการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา อันจะเกิด ประโยชน์ต่อการ ศึกษาของชาติ และคุณภาพของสังคมไทยในอนาคตต่อไป

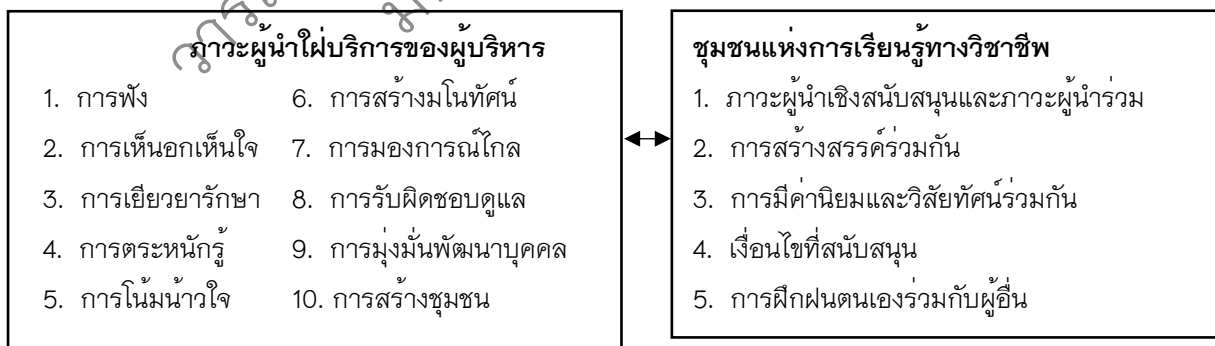
คำถามการวิจัย

1. ภาวะผู้นำฝ่ายบริการของผู้บริหารสถานศึกษาและชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน อยู่ในระดับใด
2. ภาวะผู้นำฝ่ายบริการของผู้บริหารสถานศึกษากับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน มีความสัมพันธ์กัน หรือไม่อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำฝ่ายบริการของผู้บริหารสถานศึกษาและชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำฝ่ายบริการของผู้บริหารสถานศึกษากับชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 4,475 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยใช้การสุ่มอย่างง่ายจำนวนอำเภอมา 50% ของอำเภอทั้งหมด ได้ 8 อำเภอ จากนั้น ใช้การสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากในการสุ่มสถานศึกษา 50% ของสถานศึกษาทั้งหมด ในแต่ละอำเภอ ได้สถานศึกษาทั้งหมด 70 แห่ง แล้วจึงสุ่มครูจากสถานศึกษาตามสัดส่วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็น แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีค่าความตรง ได้ค่า IOC ของ อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ทุกข้อ และความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.966

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ไปยังผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 คน
2. ผู้วิจัยได้นำส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และจัดส่งกลับไปยังเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา และรับแบบสอบถามคืน ภายในเวลา 2 สัปดาห์
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืน ตรวจสอบและตรวจหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม พบว่าได้รับคืนจำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษากับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือ การสร้างมนต์คำ มี รองลงมาคือ การสร้างชุมชน และด้านการเห็นอกเห็นใจ ส่วนด้านการตระหนักรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือ เจือปนใจที่สนับสนุน รองลงมา คือ การมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือภาวะผู้นำเชิงสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วม

2. ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง กับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกเท่ากับ 0.79 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษากับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มีทัศนคติที่ดีต่อครู มีความเมตตา กรุณา เข้าใจความรู้สึกของครู เอาใจใส่ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับครู มีความปรารถนาดีต่อครู ยอมรับและเคารพในความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวบุคคล เชื่อมั่นในศักยภาพ และให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของครูทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการทำงานของบุคลากรหรือผู้ใต้บังคับบัญชา และต่อผลงานโดยรวมทั้งหมดของสถานศึกษา เพราะผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษานั้นเป็นผู้ควบคุมดูแล และมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานซึ่งสอดคล้องกับ (ศักดิ์ ชุณหะวัณ, 2552, บทคัดย่อ) การทำให้สมาชิกในองค์กรเกิดความศรัทธา ให้การยอมรับ ทำให้เพื่อนร่วมงานพร้อมที่จะปฏิบัติกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร สอดคล้องกับ (สเปียร์, 2004, p. 11) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำใฝ่บริการจึงมีความสำคัญ เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับความสามารถในการกระตุ้นบุคคลอื่นให้มีโอกาสในการเป็นผู้ให้บริการและเป็นผู้นำ ภาวะผู้นำใฝ่บริการจะคอยกระตุ้น เตือนถึงความรับผิดชอบพื้นฐานในการให้บริการผู้อื่นอยู่เสมอ ในขณะที่บุคคลที่อยู่ใต้ตำแหน่งผู้ตาม จะถูกกระตุ้นให้มองหาโอกาสในการพัฒนาภาวะผู้นำในตนเอง แล้วผลลัพธ์ที่ได้ระหว่างการปรับเปลี่ยนบทบาทไปมาระหว่างการนำและการตามนี้ จะช่วยเพิ่มคุณค่าแก่บุคคลมากขึ้น ซึ่งคุณลักษณะภาวะผู้นำใฝ่บริการตามทฤษฎีของกรีนลีฟ (2005, p 112) คือ การฟัง การมีความรู้สึกร่วม การเอื้อยวาระรักษา การตระหนักรู้ การโน้มน้าวใจ การสร้างมนต์ศักดิ์ การมองการณ์ไกล การรับผิดชอบดูแล การมุ่งมั่นพัฒนาบุคคล และการสร้างชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิรา แฝงบุปผา (2556, บทคัดย่อ) พบว่า คุณลักษณะของผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารของโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสร้างชุมชน การฟัง การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน การสร้างมนต์ศักดิ์ และอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน ได้แก่ เห็นอกเห็นใจ การเอื้อยวาระ การมองการณ์ไกล การตระหนักรู้ การโน้มน้าวใจ และด้านความรับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศรุต ศรีประเสริฐ (2560, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชาติ อนันตภักดิ์ (2558, หน้า 126) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำใฝ่บริการของ ผู้บริหารหรือภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก หากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ สร้างสรรค์ชุมชน มุ่งมั่นพัฒนาบุคลากร และการโน้มน้าวใจอีกทั้งงานวิจัยของ เกรียงไกร ยิ่งยง และ เสาวนีย์ นิลสุขศิลป์ (2559, หน้า 135) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหาร สังกัดสังฆมณฑลนครราชสีมา ผลการ วิจัยพบว่า ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลนครราชสีมาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการสร้างชุมชน ด้านการไว้วางใจด้านความรัก และด้านการมีวิสัยทัศน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิรา แฝงบุปผา (2556, หน้า 36) พบว่า คุณลักษณะของผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารของโรงเรียนสังกัดกองการศึกษา เทศบาล นครระยอง จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาทางด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสร้างชุมชน การฟัง การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน การสร้างมโนทัศน์ และอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน ได้แก่ เห็นอกเห็นใจ การเสียสละ การมองการณ์ไกล การตระหนักรู้ การโน้มน้าวใจ และด้านความรับผิดชอบ

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

พระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านเงื่อนไขที่สนับสนุน ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน และด้านการฝึกฝนตนเองร่วมกับผู้อื่น สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านเงื่อนไขที่สนับสนุนทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ และสอดคล้องกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เนื่องจากชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นชุมชนที่สมาชิกได้พัฒนาขยายขีดความสามารถของตน เพื่อการสร้างสรรคงานและการบรรลุเป้าหมายของงานอย่างต่อเนื่อง (วิโรจน์ สารัตตะ, 2546, บทคัดย่อ) ผู้บริหารจึงส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ และสอดคล้องกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยสร้างเงื่อนไขให้ครูผู้สอนมีกำลังใจ มีการยกย่องชมเชย สนับสนุนให้ครูนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ร่วมกัน โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัย สหรัฐ เต็มวงษ์ (2560, หน้า 19) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการวิจัยพบว่า ระดับของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ศึกษาทุกด้านสามารถพยากรณ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ได้แก่วิสัยทัศน์ และค่านิยมร่วมกัน การทำงานอย่างสร้างสรรค์ และระบบสนับสนุนในโรงเรียน สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ภาวะผู้นำแบบสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีข้อจำกัดในด้านการบริหารงบประมาณ เนื่องจากได้รับจัดสรรจากส่วนกลางทำให้แต่ละ สถานศึกษาได้รับงบประมาณตามขนาดของสถานศึกษาทำให้เกิดการบริหารในแต่ละด้านไม่ครอบคลุม และแต่ละสถานศึกษายังมีเงื่อนไขทั้งเวลา สถานที่ทรัพยากรที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดเงื่อนไขในการบริหารต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปวีณา เจริญภูมิ (2559, หน้า 72) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 2 ด้าน คือ 1) วิสัยทัศน์ร่วม และ 2) การเรียนรู้ร่วมกันและประยุกต์ใช้ความรู้ สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน และภาวะผู้นำร่วม ดลนภา วงษ์ศิริ (2556, หน้า 33) ที่พบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษา จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีเงื่อนไขที่สนับสนุน นั่นคือ การจัดกิจกรรมสร้างขวัญและกำลังใจ และคาชมเชยครู การสนับสนุนให้ครูพัฒนาและประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการเรียนการสอน รวมทั้งจัดหาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อเอื้อให้ครูได้ใช้นวัตกรรมในการเรียนการสอน และการเปิดโอกาสให้ครูร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ได้มาตรฐาน ประเด็นเหล่านี้เป็นประเด็นในด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษาที่ไม่เอื้อต่อการจัดหาสื่อและนวัตกรรมในการเรียนการสอนที่ทันสมัย อีกทั้งสถานศึกษายังขาดการจัดกิจกรรมสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูที่ปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา กับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพรหมคีรีอยุธยา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.793 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับรุจิราภา นาตะพงษ์ (2556, หน้า 32) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา กับสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดนนทบุรี ตามการรับรู้ของครู พบว่า ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูง กับสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาดังกล่าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำใฝ่บริการสูงจะสามารถส่งเสริมสถานศึกษาให้พัฒนาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้มากขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพรหมคีรีอยุธยา ตระหนักถึงความสำคัญในปฏิบัติงาน ด้วยการให้บริการครูผู้สอน โดยการกระทำที่ออกมาจากจิตสำนึกมิใช่โดยการบังคับ หรือตามอำนาจที่มีอยู่ หากแต่เป็นการใช้อำนาจทางศีลธรรม คอยช่วยเหลือผู้อื่นได้พัฒนา และเกิดความเจริญงอกงามรวมทั้งให้โอกาสผู้อื่นได้ก้าวหน้า และประสบความสำเร็จ และด้วยทักษะในการสื่อสารและการตัดสินใจจากการฟังครูผู้สอนอย่างตั้งใจ จึงทำให้ได้รับข้อมูลสนับสนุน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาทราบเจตนารมณ์ของกลุ่ม และทำให้เจตนารมณ์เหล่านั้นมีความชัดเจน อีกทั้งรับฟังและทำความเข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นพูด การฟังประกอบกับการสะท้อนสิ่งที่ได้ไตร่ตรองเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลนำไปสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สอดคล้องกับ เสถียร อ่วมพรหม (2560, บทคัดย่อ) ที่กล่าวถึงความสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีต่อผู้ประกอบวิชาชีพซึ่งประกอบด้วยครูผู้สอน และผู้บริหารของโรงเรียน ว่ามีความสำคัญ ในการช่วยปรับปรุงวิธีการสอนของครูและการทำงานของผู้บริหารโดยการที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการพิจารณาบททวนเรื่องนโยบายการปฏิบัติต่าง ๆ และกระบวนการบริหารจัดการต่าง ๆ ของโรงเรียน และช่วยพัฒนาทักษะภาวะผู้นำโดยการใช้วิธีการศึกษาค้นคว้า การวิเคราะห์ไตร่ตรอง การใช้วิธีเสวนา ทำให้มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของการทำงานที่ดีต่อกันของทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอนนักเรียนและผู้ปกครอง และได้รับข้อมูลย้อนกลับที่แต่ละคนมีกลับคืนมา เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเพื่อให้อาจารย์ปรับปรุงแก้ไขดังกล่าวนำมาสู่การสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูผู้สอน และผู้บริหารให้มีคุณภาพและประสิทธิผลสูงยิ่งขึ้น

จากผลการวิจัยที่ได้กล่าวมาในข้างต้น สามารถอภิปรายผลได้ว่า หากภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงก็จะส่งผลให้ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาพัฒนาเพิ่มมากขึ้นได้เช่นกัน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำใฝ่บริการในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการเห็นอกเห็นใจ ด้านการสร้างชุมชน และด้านการโน้มน้าวใจ เนื่องจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า มีแนวโน้มที่ช่วยพัฒนาสถานศึกษาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้เนื่องจาก การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อครู มีความเมตตา กรุณา เข้าใจความรู้สึกของครู เอาใจใส่ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับครู มีความปรารถนาดีต่อครู ยอมรับและเคารพในความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวบุคคล เชื่อมมั่นในศักยภาพ และให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของครูทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้ครูผู้สอน ส่งผลให้การปฏิบัติงานภายในสถานศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1. ควรมีการจัดทำโปรแกรมหรือหลักสูตรการพัฒนาคุณลักษณะของภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหาร โดยมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งจะเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และสอดคล้องกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารยุคใหม่จะต้องสร้างขึ้น ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษากับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาที่อยู่ในระดับสูง

2. ควรมีแนวทางในการส่งเสริมปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่เสมอ เพราะหากไม่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อาจทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ถึงแม้ผลการวิจัยจะแสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากแต่การปฏิบัติภาวะผู้นำดังกล่าวสามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้อีก

3. ควรมีการสร้างตัวชี้วัดภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง และสามารถนำผลไปใช้ในการพิจารณาความก้าวหน้าในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

1. ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำไปบริการของตนเอง ไม่ว่าจะเป็น ด้านการฟัง ด้านการมีความรู้ลึกซึ้ง ด้านการเชี่ยวชาญรัก ด้านการตระหนักรู้ ด้านการโน้มน้าวใจ ด้านการสร้างมโนทัศน์ ด้านการมองการณ์ไกล ด้านการรับผิดชอบดูแล ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาบุคคล และด้านการสร้างชุมชน เนื่องจากเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เต็มตามศักยภาพ ซึ่งส่งผลทางบวกต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา

2. ควรยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง รู้จุดแข็งจุดอ่อนของตนเอง สามารถประเมินตนเองก่อนตัดสินใจเผชิญกับปัญหา ไตร่ตรองปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา และสามารถปรับตัวได้ตามสถานการณ์ แก้ปัญหาอย่างมีสติรอบคอบและจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ โดยตระหนักถึงคุณค่าของทุกคนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตระหนักถึงความรู้สึกของครูในการปฏิบัติงานให้มีความสุข รับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้เป็นดี มีทักษะความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ รอบตัว มีศีลธรรม จรรยาบรรณ มีค่านิยมที่ดีเป็นแบบอย่างให้กับครู

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน เนื่องจากชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านภาวะผู้นำเชิงสนับสนุน และภาวะผู้นำร่วมเป็นด้านที่มีผลการวิจัยอยู่ในระดับต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ครูผู้สอน ควรตระหนักถึงความสำคัญของการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ โดยยึดหลักหลักประชาธิปไตย เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้ในการตัดสินใจในการวางแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษาร่วมกัน และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องนำไปสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพร้อมรับต่อสถานการณ์ทางการศึกษาในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

เอกสารอ้างอิง

กนกกร ศิริสุข. (2552). การศึกษาปัจจัยจำแนกการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

กรกช วัฒนวิริยะ. (2550). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนรังษีวิทยา อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

จรัส อติวิทยากรณ์. (2549). รายงานการวิจัยการใช้ฐานข้อมูลเพื่อจัดการระบบสารสนเทศในสถานศึกษา. สงขลา: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ศักดิ์ ชูณกลาง. (2552). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1 – 7. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

Blanchard, K. H. (2006). *Leadership at a higher level: Blanchard on leadership and creating high performing organization*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Livovich, M.P. (1999). *An investigation of servant-leadership in public school superintendents in the state of Indiana*. Ph.D. Dissertation, Graduate School, Indiana State University.